

Piispainkokouksen suositus diakonian virkaan vihkimisestä

Yleisperustelu

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkolakiin (652/2023) ja kirkkojärjestykseen (657/2023) ei sisälly määräyksiä diakonian virkaan vihkimisestä. Kirkkojärjestyksen mukaan seurakunnassa tulee olla kirkkoherran ja kanttorin ohella diakonian virka (KJ 8: 1 §). Kirkkokäsikirjassa on erillinen diakonian virkaan vihkimisen kaava. Sen mukaan vihkimisen toimittaa hiippakunnan piispa. Kirkkokäsikirjan perusteella hiippakunnissa on jo pitkään toimitettu diakonian virkaan vihkimisiä vaihtelevin käytännöin.

Vanhassa kirkkolaissa (AsK 635/1964) mainittiin diakoniksi ja diakonissaksi vihkiminen (KL 264 §), mutta 1990-luvun alussa tehdyn kirkkolain kodifioinnin jälkeen ao. maininta puuttuu kirkkojärjestyksen vastaavasta säännöksestä (KJ 6: 49 § 1mom). Poistamista perustellaan kirkkolain uudistamisvaliokunnan mietinnössä (Nro 1/1991, s. 142) sillä, että vihkimyksestä määrätään kirkkokäsikirjassa.

Kirkkokäsikirjan vihkimyskaavat säilyivät kirkkolain uudistamisen yhteydessä ennallaan. Asiaa pohtinut piispainkokouksen asettama kirkon virkarakennetyöryhmä tulkitsi tilannetta niin, että ”nykyinen käytäntö säilyy ennallaan, ellei sitä erikseen nimenomaan muuteta.” (Kirkon virkarakenteen kehittäminen 1993, s. 23–24). 1990-luvun alussa vallitsi siis näkemys, että kirkkolaissa tai kirkkojärjestyksessä ei tarvita erillistä säännöstä diakonian virkaan vihkimisestä, sillä perusteluksi riittää kaavan sisältyminen kirkolliskokouksen hyväksymään kirkkokäsikirjaan.

Yhtenäistääkseen käytäntöjä piispainkokous antoi 24.5.2016 suosituksen, jota on tarkasteltu piispainkokouksen istunnoissa 4.12.2019 ja 3.2.2020. Tällöin se todettiin pääkohdiltaan toimivaksi, jonka johdosta se päivitettiin 25.5.2021 vähäisin

tarkennuksin. Päivityksen yhteydessä suositukseen lisättiin yksityiskohtaiset perustelut ja suositeltiin rekisteröitymistä Valviran rekisteriin.

Piispainkokous voi antaa suosituksen diakonian virkaan kutsumisesta ja vihkimisestä 1.7.2023 voimaan tulleen kirkkojärjestyksen 5 luvun 10 §:n 1 kohdan nojalla.

Yksityiskohtaiset perustelut

Suositukseseen sisältyy yksitoista eri kohtaa, jotka koskevat vihkimystä ja sen perusteena olevaa tutkintoa, hakemusta vihittäväksi, vihkimyksestä päättämistä, ordinaatiovalmennusta, vokaatiota, vihkimyksestä annettavaa todistusta ja vihityistä pidettävää rekisteriä, rekisteröitymistä Valviran rekisteriin sekä virkapukeutumista. Seuraavaksi kohtia tarkastellaan yksityiskohtaisesti.

1. Vihkiminen diakonian virkaan

Vihkimyksen toimittaminen perustuu kirkkojärjestykseen ja Kirkkokäsikirjaan. Kirkkokäsikirjan diakonian virkaan vihkimisen kaavan yhteydessä todetaan, että "diakonian virkaan vihkimisen toimittaa hiippakunnan piispa." Piispan virkaan kuuluu suorittaa vihkitoimitukset ja virkaan asettamiset (KJ 4 luku 4 §, 2 mom, kohta 6).

2. Vihkimisen ehtona oleva tutkinto

Diakonian virkaan sopivan tutkinnon rajaamisella vältetään epäselvyys, mitkä kaikki erilaiset tutkinnot sopivat vihkimyksen perusteiksi.

Kirkkohallitus on toukokuussa 2023 päättänyt "diakonian viran haltijalta ja diakoniatyötä pääasiallisena tehtävänäan tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta" (KS 162). Sääöksessä todetaan (6 §), että "kirkkohallituksen tai piispainkokouksen aikaisempien päätösten mukaisen tutkinnon suorittanut henkilö säilyttää kelpoisuutensa tässä päätöksessä mainittuun vastaavaan virkaan". Näin ollen myös vanhojen kelpoisuusvaatimusten mukaan opiskelleet voivat tulla valituiksi ja myös vihityiksi diakonian virkaan.

3. Hakemus vihkimystä varten

Diakonian virkaan vihkimystä on haettava erikseen, sillä joskus käytössä olleita koko kurssin vihkimyksiä ei nykyisen suosituksen mukaan tule järjestää. Siksi kohdassa määritellään vihkimystä varten laadittava hakemus ja siihen liitettävät asiakirjat. Virkatodistuksesta tulee käydä ilmi, että henkilö on kastettu ja konfirmoitu kirkon jäsen. Todistus osallistumisesta seurakunnan ja kirkon toimintaan tarkoittaa ns.

osaamisportfoliota, johon vihkimystä hakeva kokoaa aineistoa, jolla hän kuvaa osallistumisestaan seurakunnan toimintaan ja sen ja opintojen myötä kehittyneitä osaamistaan. Hiippakunnat voivat halutessaan sopia yhteisestä lomakkeesta, jolla vihkimystä haetaan.

4. Vihkimyksestä päättäminen

Kohdassa todetaan, että piispa päättää diakonian virkaan vihkimisestä. Piispa tekee päätöksen kirjallisesti viranhaltijapäätöksenä. Vihkimyspäätöksen lisäksi on syytä kirjata ylös myös muut vihkimysperusteisiin liittyvät asiat, erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, jotka vihitään kohdan 7 perusteella. Kirkkolain 12 luvun 14 §:n 3 kohdan perusteella päätöksestä ei saa hakea muutosta oikaisuvaatimuksella tai kirkollisvalituksella.

5. Ordinaatiovalmennus

Hiippakunta vastaa hakijoille annettavasta ordinaatiovalmennuksesta. Valmennuksessa voidaan hyödyntää piispainkokouksen mietintöä Osallisena kirkon uskosta ja tehtävästä, jossa määritellään koulutuksen osaamistavoitteet, keskeiset sisällöt sekä toteutuksen yksityiskohdat (päivitetty hiippakuntien ja kirkon tutkimuksen ja koulutuksen yhteistyöneuvottelussa 2021). Hiippakunnat voivat toteuttaa ordinaatiovalmennuksen yhdessä papiksi vihittävien ordinaatiovalmennuksen kanssa.

6. Vokaatio diakonisiin tehtäviin seurakunnassa tai kirkossa

Vokaatiolle määritellään selkeät ja riittävän laaja-alaiset perusteet kohdissa 6 ja 7. Ensisijainen perustelu vihkimiselle on kirkollinen tehtävä. Diakonian virkaan vihitään henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakonian virkaa seurakunnassa tai kirkossa taikka diakoniaan liittyviä tehtäviä palvelussuhteessa seurakuntaan (KJ 3: 24§; 8: 1 §). KJ 3: 24 §:n mukaan ”diakonia on kristilliseen rakkauteen perustuvaa avun antamista erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei auteta muulla tavoin”.

7. Vokaatio muihin diakonisiin tehtäviin

Diakonian virkaan voidaan vihkiä myös henkilö, jolla on diakoniaan liittyviä tehtäviä (KJ 3: 24 §) palvelussuhteessa kristilliseen järjestöön, valtioon, kuntaan, säätiöön, yksityiseen järjestöön tai muuhun yhteisöön. Viimeksi mainituissa tapauksissa yhteys seurakuntaan tulee varmistaa sopimalla erikseen siitä, miten henkilö hoitaa diakonisia

tehtäviä suhteessa seurakunnan tehtävään. Määritelmässä on väljyyttä, sillä se ei rajaa tiukasti työsuhdetta ja tehtäviä, joihin vihkimys annetaan.

8. Todistus

Kohdassa todetaan, että diakonian virkaan vihitty saa piispalta todistuksen vihkimyksestään (diakoniankirja). Tarkoituksenmukaista on, että todistus on yhdenmukainen kaikissa hiippakunnissa.

9. Vihityistä pidettävä henkilörekisteri

Virkaan vihityn tiedot tallennetaan henkilörekisteriin, jota yllä pitää tuomiokapituli ja josta selviää, kenet on diakonian virkaan asianmukaisesti vihitty. Asiaa säätelevästä lainsäädännöstä tarpeellista on viitata tietosuojalain (1050/2018) 4 §:n kohtaan 1. Vihitylle on kerrottava rekisteristä, rekisterinpitäjän yhteyshenkilöstä ja rekisterin käyttötarkoituksesta ja siitä kenelle tietoja voidaan luovuttaa sekä ne muut tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi henkilötietojen käsittelyssä kyseisessä rekisterissä.

Käytännössä tällainen rekisteri voidaan toteuttaa esimerkiksi KirkkoHR:n nimikirjaohjelmiston kautta, mikä ei merkitse kuitenkaan, että henkilöistä luotaisiin nimikirja. Tällöin rekisteriin voidaan tallentaa vihityn nimi ja syntymäaika, vihkimysaika ja -paikka, kuka on vihkinyt ja mihin tehtäviin. Muut hiippakunnat saavat näkyviin näistä tiedoista vain nimen ja syntymäajan sekä sen, että henkilö on vihitty diakonian virkaan. Tämä vastaa tuomiokapitulien papeista saamia tietoja. Rekisteröinti on mahdollista toteuttaa myös muilla tavoilla.

10. Diakonian virkaan vihittyjen rekisteröityminen Valviran rekisteriin

Terveystieteiden tehtävissä toimivilla tulee olla Valviran myöntämä oikeus toimia laillistettuna ammattihenkilönä. Tämän vuoksi valmistuneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden on haettava Valviralta oikeutta harjoittaa ammattia Suomessa. Vastaava käytäntö koskee nykyään myös sosiaalihuollon ammatteja (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015, joka tuli voimaan 1.3.2016). Laissa tarkoitettuja laillistettuja ammattihenkilöitä ovat muun muassa sosiaalityöntekijä, sosionomi ja geronomi. Oikeuden toimia sosiaalihuollon laillistettuna ammattihenkilönä myöntää Valvira, joka myös valvoo sosiaalihuollon ammattihenkilöitä.

Piispainkokouksen pääsihteerin tekemän selvityksen perusteella diakonian virkaan vihittävien on tutkintojensa [sairaanhoitaja (AMK) tai sosionomi (AMK)] perusteella mahdollista rekisteröityä Valviran rekisteriin. Rekisteröitymistä pidetään tarkoituksenmukaisena ja hyödyllisenä, sillä diakonian viranhaltijoiden oletetaan olevan alansa ammattihenkilöitä myös lain tarkoittamassa merkityksessä. Tämän vuoksi piispainkokous suosittelee, että diakonian virkaan vihittävät rekisteröityisivät terveydenhuollon tai laillistetuiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöiksi Valviran rekisteriin.

11. Virkapukeutuminen

Piispainkokouksen asettaman virkapukutyöryhmän mietinnössä (Viran tunnukset ja virkapukeutumisen ohjeet: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokouksen 13.9.2000 asettaman työryhmän mietintö, Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto, Sarja B 2001:4) ei aikoinaan esitetty muutosta diakonian viranhaltijoiden pukeutumiseen, vaan todetaan, että ”tähänastinen käytäntö” voi jatkua. Tuossa vaiheessa tämä on tarkoittanut vihreän virkapaidan käyttämistä. Lisäksi piispainkokouksen 9.9.2009 hyväksymässä Jumalanpalvelusten oppaassa Palvelkaa Herraa iloiten (Kirkkohallitus 2009) annetaan ohjeistus stolan käytöstä, siten että ”diakoniksi vihitty voi kantaa stolaan vasemmalta olkapäältä ristiin oikealle kupeelle”. Vuodesta 2016 lähtien piispainkokous on sisällyttänyt vihkimystä koskevaan suositukseen myös ohjeen diakonian virkaan vihittyjen virkapukeutumisesta.

LIITE

Piispainkokouksen suositus diakonian virkaan vihkimisestä

Piispainkokous antaa kirkkojärjestyksen (657/2023) 5 luvun 10 §:n 1 kohdan nojalla seuraavan suosituksen, joka koskee diakonian virkaan kutsumista ja vihkimistä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

1. Piispa, kukin hiippakunnassaan, vihkii diakonian virkaan kutsutut henkilöt Kirkkokäsikirjan mukaisesti.
2. Vihkimisen ehtona on tutkinto, jonka kirkkohallitus on hyväksynyt diakonian virkaan kelpoistavaksi tutkinnoksi (Kirkon säädöskokoelma Nro 162).

3. Vihkimistä haetaan piispalta henkilökohtaisella hakemuksella. Hakemuksen tulee sisältää todistus suoritetusta tutkinnosta, virkatodistus, jossa on tieto kasteesta, konfirmaatiosta ja kirkon jäsenyydestä, kuvaus tehtävästä, johon vihkimystä pyydetään sekä todistus osallistumisesta seurakunnan ja kirkon toimintaan.
4. Diakonian virkaan vihkimisestä päättää piispa.
5. Hiippakunta huolehtii vihkimistä hakeville annettavasta ordinaatiovalmennuksesta.
6. Vihkiä voidaan henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakonian virkaa kirkossa tai seurakunnassa taikka diakoniaan liittyviä tehtäviä palvelussuhteessa seurakuntaan.
7. Vihkiä voidaan myös henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakoniaan liittyviä tehtäviä (KJ 3: 24 §) palvelussuhteessa, kristilliseen järjestöön, valtioon, kuntaan, säätiöön, yksityiseen järjestöön tai muuhun yhteisöön ja joka osallistuu erikseen sovittavalla tavalla kirkon tehtävän toteuttamiseen.
8. Piispa antaa virkaan vihitylle diakoniankirjan. Diakonian virasta luovuttaessa diakoniankirja palautetaan piispalle.
9. Diakonian virkaan vihityistä pidetään tietosuojalain (1050/2018) 4 §:n 1 kohdan nojalla henkilörekisteriä tuomiokapitulissa. Rekisteriin voidaan tallettaa vihityn nimi ja syntymäaika, vihkimysaika ja -paikka, kuka on vihkinyt ja mihin tehtävään.
10. Diakonian virkaan vihittävien suositellaan rekisteröityvän terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ammattihenkilöiksi Valviran rekisteriin.
11. Diakonian virkaan vihityillä on oikeus käyttää viran tunnuksena vihreää virkapaitaa sekä jumalanpalveluksessa stolaa, joka kulkee vasemmalta olkapäältä vinottain rinnan yli.

Annettu Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2023.

Tapio Luoma
Arkkipiispa

Kari Kopperi
Piispainkokouksen pääsihteeri